

[Uz Sākumlapu](#) > ... > [Jūsu Tiesības](#) > [Nepilngadīgo Tiesības Tiesas Procesā](#) > Romania

Saturu nodrošina

Rumānija

Nepilngadīgo tiesības tiesas procesā

Rumānija

1. Bērna tiesībspēja un rīcībspēja

Tiesībspēja un rīcībspēja (*capacitatea de folosin*) ir personas spēja iegūt civiltiesības un pienākumus. Persona iegūst tiesībspēju un rīcībspēju piedzimstot un zaudē — nomirstot.

Rīcībspēja (*capacitatea de exercițiu*) ir personas spēja patstāvīgi veikt civiltiesiskas darbības. Persona iegūst pilnu rīcībspēju brīdī, kad tā sasniedz 18 gadu vecumu.

Nepilngadīgie var iegūt pilnu rīcībspēju, arī noslēdzot laulību.

Pamatotu iemeslu dēļ aizgādības tiesa (*instanța de tutelă*) var atzīt 16 gadu vecumu sasniegušu nepilngadīgo pilnīgu rīcībspēju. Šajā nolūkā tiks uzklauti arī nepilngadīgā vecāki vai aizbildņi, vajadzības gadījumā ņemot vērā arī ģimenes lietu padomes atzinumu.

Nepilngadīgajiem, kas sasnieguši 14 gadu vecumu, ir ierobežota rīcībspēja.

Persona, kurai ir ierobežota rīcībspēja, veic juridiskas darbības ar tās vecāku vai attiecīgā gadījumā aizbildņa piekrišanu un — likumā paredzētajos gadījumos — arī ar ģimenes lietu padomes atzinumu, ja tāds ir, un ar aizgādības tiesas atļauju.

Fiziskas personas, kurām nav rīcībspējas (nepilngadīgie, kas jaunāki par 14 gadiem, personas, uz kurām attiecas īpaši aizbildnības pasākumi), pārstāv juridiskais pārstāvis.

Krimināllietās nepilngadīgie, kas jaunāki par 14 gadiem, nav saucami pie kriminālatbildības. Nepilngadīgie vecumā no 14 līdz 16 gadiem ir saucami pie kriminālatbildības tikai tad, ja ir pierādīts, ka viņi ir veikuši nodarījumu apzināti, savukārt nepilngadīgie, kas ir sasnieguši 16 gadu vecumu, ir saucami pie kriminālatbildības saskaņā ar likumu.

Nepilngadīgajam, kurš nodarījuma izdarīšanas brīdī bija vecumā no 14 līdz 18 gadiem, tiek piemērots ar brīvības atņemšanu nesaistīts izglītojošs pasākums. Nepilngadīgajiem vecumā no 14 līdz 18 gadiem var piemērot ar brīvības atņemšanu saistītu izglītojošu pasākumu šādos gadījumos:

1. ja viņi ir izdarījuši citu nodarījumu, attiecībā uz kuru ir piemērots un izpildīts izglītojošs pasākums, vai ja šāda pasākuma izpilde ir sākusies pirms nodarījuma, par kuru viņi tiek tiesāti, izdarīšanas;
2. ja likumā paredzētais sods par izdarīto nodarījumu ir brīvības atņemšana uz vismaz septiņiem gadiem vai mūža ieslodzījums.

2. Piekļuve atbilstīgām procedūrām īpaši bērnu atbalsta mehānismi un procedūras

Brašovas Nepilngadīgo un ģimenes lietu tiesa (*Tribunalul pentru Minori și Familie Brașov*) ir vienīgā specializētā tiesa Rumānijā.

Specializētās tiesas jurisdikcijā ir gan krimināllietu (kurās vismaz viens no atbildētājiem vai kāda no cietušajām

pusēm/civilprasītājiem ir nepilngadīgs), gan civillietu (izvietošanas un adopcijas strīdi) izskatīšana.

Brašovas Nepilngadīgo un ģimenes lietu tiesai ir jurisdikcija Brašovas apgabalā, savukārt citas lietas, kas saistītas ar nepilngadīgajiem, izskata vispārējās jurisdikcijas tiesas.

Cietušo bērnu gadījumā par atbalsta un aizsardzības pakalpojumu novērtēšanu un sniegšanu atbild Sociālās palīdzības un bērnu aizsardzības ģenerāldirektorāta (*Directiile Generale de Asistență Socială și Protecție a Copilului*) specializētās nodaļas, kuru uzdevums ir ieviest jaunprātīgas izmantošanas, nevērības, nelikumīgas tirdzniecības, migrācijas un repatriācijas gadījumos, saskaņā ar Likumu Nr. 272/2004 par bērnu tiesību aizsardzību un veicināšanu un valdības Lēmumu Nr. 49/2011, ar ko apstiprina pamatmetodiku attiecībā uz novēršanu un intervenci daudzdisciplīnu grupās un tīklos lietās par vardarbību pret bērniem un vardarbību ģimenē un metodiku attiecībā uz daudzdisciplīnu un iestāžu iejaukšanos lietās, kurās iesaistīti izmantoti bērni un bērni, kas pakļauti darbaspēka ekspluatācijas riskam, bērni, kas kļuvuši par cilvēku tirdzniecības upuriem, un Rumānijas migrantu bērni, kuri kļuvuši par citu vardarbības veidu upuriem citās valstīs.

Tieslietu ministrijā (*Ministerul Justiției*) 2020. gadā tika izveidota darba grupa ar cietušajiem saistītos jautājumos. Svarīgākie darba grupas mērķi ir šādi: izveidot īpašas nepilngadīgo uzklaušīšanas telpas, ieviest specializētas mācības speciālistiem, kas strādā ar dažāda veida noziedzīgiem nodarījumiem un cietušajiem, izveidot neformālu to speciālistu tīklu, kuri ir atbildīgi par darbu ar dzimumnoziedzīgus cietušajiem, un uzlabot kriminālistikas pakalpojumus noziedzīgos noziedzīgus cietušajiem.

Rumānijas organizācija "Glābiet bērnus" sadarbībā ar Sociālās palīdzības un bērnu aizsardzības ģenerāldirektorāta 6. sektoru (*Directia Generală de Asistență Socială i Protecția Copilului 6. sektors*) Bukarestē atklāja pirmo *Barnahus* izmēģinājuma centru bērniem, kas cietuši no seksuālas vardarbības un ārkārtējas vardarbības ģimenē. Centra pamatā ir *Barnahus* integrētais modelis, ko veido kompleksi pakalpojumi, psiholoģiskais un medicīniskais novērtējums, no seksuālas vardarbības un ārkārtējas vardarbības ģimenē cietušo bērnu uzklaušīšana un aizsardzība.

Prokuratūra, kas piesaistīta Augstajai kasācijas tiesai (*Înalta Curte de Casație și Justiție*), sadarbībā ar Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūru (*FRA*), Tieslietu ministriju un Sociālās palīdzības un bērnu aizsardzības ģenerāldirektorātu 2022. gada sākumā sāka īstenot projektu, kura vispārējais mērķis ir nodrošināt efektīvu, pieejamu un kvalitatīvu krimināltiesību sistēmu bērniem, kas ir cietuši noziedzīgos nodarījumos un nauda noziegumos. Projekta mērķis ir atjaunot, organizēt un aprīkot 35 nepilngadīgo uzklaušīšanas telpas, izstrādāt divas tematiskas analīzes par situāciju saistībā ar nauda noziegumiem un situāciju saistībā ar bērniem, kas cietuši noziedzīgos nodarījumos, izstrādāt rokasgrāmatas (noteikt un saukt pie atbildības par nauda noziegumiem / uzklaušīt nepilngadīgus cietušos un saukt pie atbildības par noziedzīgiem nodarījumiem pret viņiem) un nodrošināt specializētas mācības prokuroriem un citu kategoriju speciālistiem, lai uzlabotu zināšanas un izpratni par nauda noziegumos cietušo un noziedzīgos nodarījumos cietušo bērnu, tostarp romu minoritātes, vajadzībām.

Saistībā ar iepriekš noteikta tiesu sistēmas darbinieku profesionālo mācību un spēju veidošanas projekta īstenošanu Tiesnešu augstākā padome (*Consiliul Superior al Magistraturii*) pašlaik nodrošina 47 nepilngadīgo uzklaušīšanas telpas valsts tiesās saskaņā ar starptautiskajiem nepilngadīgo uzklaušīšanas standartiem.

Vienlaikus Kriminālprocesa kodeksā (*Codul de procedură penală*) ir paredzēts, ka, lai aizsargātu cietušās puses privātumu vai cieņu vai ja noziedzīga nodarījuma izdarītāja atbrīvošana vai izbēgšana var apdraudēt cietušās puses privāto dzīvi vai cieņu vai radīt kaitējumu neatkarīgi no tā veida un apmēra, kriminālvajāšanas struktūra var piemērot cietušajai pusei likumā paredzētos aizsardzības pasākumus. Par neaizsargātiem uzskata bērnus, cietušos, kuri ir atkarīgi no noziedzīga nodarījuma izdarītāja, personas, kuras cietušas no terorisma, organizētās noziedzības, cilvēku tirdzniecības, tuvās attiecībās notikušas vardarbības, seksuālas vardarbības un izmantošanas, nauda noziegumiem, diskriminācijas un aizspriedumiem, kas īpaši var būt saistīti ar personiskajām īpašībām, personas ar invaliditāti un cietušos, kam nodarījuma smaguma dēļ nodarīts būtisks kaitējums.

Kriminālprocesa kodeksā ir ietverti arī noteikumi par nepilngadīgo uzklaušīšanu.

Attiecīgi Kriminālprocesa kodeksā ir paredzēts, ka cietušo personu un liecinieku, kas ir nepilngadīgie vecumā līdz 14 gadiem, uzklaušīšana notiek viena no viņu vecākiem, aizbildņa vai tās iestādes personas vai pārstāvja klātbūtnē, kurai uzticēta bērna audzināšana un izglītošana, kā arī tiesu iestādes izvēlēta psihologa klātbūtnē. Psihologs sniegs eksperta konsultācijas nepilngadīgajam visā tiesvedības laikā.

Attiecībā uz cietušajām pusēm, kurām saskaņā ar tiesību aktiem ir noteikta īpaša aizsardzības nepieciešamība, tiesu iestāde, neskarot procesa pienācīgu norisi vai pušu tiesības un intereses, nosaka vienu vai vairākus no šādiem pasākumiem:

1. uzklaušīšanu šim nolūkam paredzētās vai pielāgotās telpās;
2. uzklaušīšanu ar psihologa vai cita cietušo konsultēšanas speciālista starpniecību vai viņa klātbūtnē;
3. uzklaušīšanu un jebkādu iespējamu atkārtotu uzklaušīšanu, ko veic viena un tā pati persona, ja tas ir iespējams un ja tiesu iestāde uzskata, ka tas neietekmē tiesvedības pienācīgu norisi, kā arī pušu tiesības un intereses;
4. uzklaušīšanu, izmantojot videokonferenci vai citus tehniskus saziņas līdzekļus vietā, kur viņiem ir piemērots pagaidu izmitināšanas aizsardzības pasākums.

Tādu cietušo pušu uzklaušīšanu un attiecīgā gadījumā atkārtotu uzklaušīšanu kriminālizmeklēšanas struktūrās, kuras ir cietušas no noziedzīgiem nodarījumiem, kas saistīti ar sliktu izturēšanos pret nepilngadīgajiem, vardarbību ģimenē, nodarījumiem, kas saistīti ar neaizsargātu personu tirdzniecību un ekspluatāciju, nodarījumiem pret seksuālo brīvību un integritāti utt., kā arī citos gadījumos, kad nodarījuma apstākļu dēļ to uzskata par nepieciešamu, veic tikai tā paša dzimuma persona kā cietusī persona. Ja tas nav iespējams, neskarot procesa pienācīgu norisi vai pušu tiesības un intereses, šādu cietušo personu uzklaušīšanu un attiecīgā gadījumā atkārtotu uzklaušīšanu var veikt persona, kas nav tā paša dzimuma kā cietusī puse, ar advokāta un psihologa vai cita cietušo konsultēšanas speciālista piekrišanu.

Saskaņā ar Kriminālprocesa kodeksu lietas, kurās iesaistītas nepilngadīgas cietušās puses, personas, kas cietušas no nežēlīgas izturēšanās pret nepilngadīgajiem, vardarbības ģimenē, nodarījumiem saistībā ar neaizsargātu personu tirdzniecību un ekspluatāciju, nodarījumiem pret seksuālo brīvību un integritāti utt., tiek izskatīti steidzamības un prioritārā kārtā. Ja cietusī puse ir nepilngadīga persona, kura jaunāka par 16 gadiem un cietusi no nodarījumiem, kas saistīti ar sliktu izturēšanos pret nepilngadīgajiem, vardarbības ģimenē, nodarījumiem, kas saistīti ar neaizsargātu personu tirdzniecību un ekspluatāciju, nodarījumiem pret seksuālo brīvību un integritāti utt., un ja tiesa uzskatīs, ka konkrētu pierādījumu izskatīšana var negatīvi ietekmēt cietušo pusi, tā lūgs nepilngadīgajam atstāt tiesas sēdi.

Vienlaikus Kriminālprocesa kodeksā ir paredzēts, ka apcietinājumu un pirmstiesas apcietinājumu var piemērot nepilngadīgajam izņēmuma kārtā tikai tad, ja brīvības atņemšanas ietekme uz viņa personību un attīstību nav nesamērīga ar pasākuma mērķi.

Pirmstiesas apcietinājuma ilgumu nosaka, ņemot vērā apsūdzētā vecumu dienā, kad tiek noteikts, pagarināts vai saglabāts pasākums.

Civilkodeksā (*Codul civil*) ir noteikts, ka administratīvajā vai tiesas procesā, kas attiecas uz bērnu, ir obligāti jāuzklaušā bērns, kurš ir sasniedzis 10 gadu vecumu. Tomēr var uzklaušīt arī bērnu, kas ir jaunāks par 10 gadiem, ja kompetentā iestāde uzskata, ka tas ir nepieciešams lietas izspriešanai. Tiesības tikt uzklaušītam paredz iespēju bērnam pieprasīt un saņemt jebkādu informāciju atbilstoši viņa vecumam, paust savu viedokli un tikt informētam par sekām, kādas var būt, ja šis viedoklis tiek ievērots, un par jebkura tāda lēmuma sekām, kas attiecas uz viņu. Uzklaušītā bērna viedoklis tiks ņemts vērā atbilstoši viņa vecumam un briedumam.

3. Speciālistu mācības

Tiesnešu augstākā padome kā projekta virzītāja sadarbībā ar Nacionālo tiesnešu institūtu (*Institutul Național al Magistraturii*), Valsts lietvežu skolu un Norvēģijas Tiesu administrāciju īsteno iepriekš noteiktu projektu "Tiesu sistēmas darbinieku mācības un spēju veidošana", ko finansē no Norvēģijas finanšu mehānisma (NFM) 2014.–2021. gadam programmas "Tiesiskums".

Šā projekta ietvaros Tiesnešu augstākā padome un Valsts Tiesnešu institūts paziņoja par to, ka ir sāka procedūra, lai atlasītu ekspertu, kas izstrādās ilgtermiņa mācību programmu tādā jomā kā *nepilngadīgo uzklaušīšanas tehniskie paņēmieni (bērniem draudzīga tiesu sistēma) – civilie aspekti*. Ekspertu atlasīs no ekspertiem, kas atlasīti kā mācību personāls mācību pasākumos, kuri paredzēti *nepilngadīgo uzklaušīšanas metožu* jomā un kuri ir organizēti projekta ietvaros, īpašu uzmanību pievēršot romu iedzīvotāju specifikai.

Rezultātā tiks izveidots Nacionālajam Tiesnešu institūtam noderīgs rīks, ko var izmantot, lai ilgtermiņā pastāvīgi mācītu tiesnešus un prokurorus par nepilngadīgo uzklaušīšanas metodēm gan civilprocesos, gan

kriminālprocesos, un tas veidos pamatu konsekventai pieejai, ievērojot valstu un Eiropas praksi.

Tiks izstrādāta ilgtermiņa mācību programma par nepilngadīgo uzklauššanas metodēm (bērniem draudzīga tiesu sistēma), lai, asimilējot bērnu intervēšanas paņēmienus, sniegtu praktisku atbalstu Valsts Tiesnešu institūta darbiniekiem, proti, lai nodrošinātu konsekventu pieeju nepilngadīgo uzklauššanai nolūkā veicināt bērniem draudzīgu tiesu sistēmu, kas ir būtiskākais Rumānijas tiesu sistēmas jautājums.

4. Tiesiskās aizsardzības līdzekļu pieejamība

Nav īpašu noteikumu, kas attiektos uz nepilngadīgajiem.

Civillietās puses, kas pamato intereses, kā arī likumā paredzētajos gadījumos citas struktūras vai personas, kas nav apmierinātas ar spriedumu, var to pārsūdzēt. Vajadzības gadījumā prokurors var prasīt tiesisko aizsardzību pret tiesas spriedumiem, lai aizstāvētu nepilngadīgo, personu, kas saņem juridiskas konsultācijas vai kam piemēro īpašus aizbildnības pasākumus, un bezvēsts pazudušo personu tiesības, brīvības un leģitīmās intereses, kā arī citos likumā skaidri paredzētos gadījumos.

Kriminālprocesā juridiskā palīdzība ir obligāta, ja aizdomās turētais vai apsūdzētais ir nepilngadīgs. Juridiskā palīdzība cietušajai pusei ir obligāta, ja tā nav rīcībspējīga vai ja tās rīcībspēja ir ierobežota, kā arī ja cietusī puse ir cietusi nodarījumos, kas saistīti ar sliktu izturēšanos pret nepilngadīgajiem, vardarbību ģimenē, nodarījumiem, kas saistīti ar neaizsargātu personu tirdzniecību un ekspluatāciju, nodarījumiem pret seksuālo brīvību un integritāti utt.

5. Adopcija

Adopcija ir juridiska darbība, kas izveido vecāku un bērna attiecības starp adoptētāju un adoptējamo, kā arī ģimenes saites starp adoptējamo un adoptētāja radniekiem.

Uz adopciju attiecas visi turpmāk minētie principi: bērna intereses, nepieciešamība nodrošināt bērna audzināšanu un izglītošanu ģimenes vidē, bērna audzināšanas un izglītības nepārtrauktība, ņemot vērā viņa etnisko, valodas, reliģisko un kultūras izcelsmi, un lietderība jebkādu ar adopcijas procedūru saistītu darbību veikšanā.

Adopcijas procedūru reglamentē Civilkodekss (451.–482. pants).

■ Lapa atjaunināta: 29/07/2024

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datiem, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.